

BRIEFWISSELING.

INTERNATIONAAL CONGRES TOT BESTRIJDING DER TUBERCULOSE.

Washington 28 September—3 October 1908.

Geachte gérant,

Washington, 3 October 1908.

Zooeven is het congres plechtig gesloten. Tusschen de openingszitting van Maandag 28 September en de sluitings-dito van beden ligt een week, die voor al degenen, die haar medegemaakt hebben, onvergetelijk is en die op de nu volgende jaren een buitengewonen invloed zal uitoefenen.

Ik wil trachten u zoo kort mogelijk een indruk te geven. Dit congres heeft groote beteekenis in vier opzichten:

- 1°. Het wetenschappelijke werk, dat er verricht is.
- 2°. De tentoonstelling.
- 3°. De „entertainments”.
- 4°. De wederzijdsche kennismaking van zoovele ontwikkelde mannen uit Amerika en Europa.

De laatste twee hebben er enorm veel toe bijgedragen, dat dit congres zulk een bijzonder karakter had. Ik heb nog nooit een congres medegemaakt, waar ik zooveel nieuws gezien en zooveel geleerd heb als dit. Het samenkomen van vertegenwoordigers van ongeveer dertig nationaliteiten, de overstelpende vriendelijkheid, hulpvaardigheid en gastvrijheid der Amerikanen, de hartelijke prettige toon, die er heerschte, dit alles gaf een charme aan het geheel, die op allen een grooten indruk maakte. Daarbij kwam, dat voor de meesten dit bezoek aan Amerika het eerste was; dit maakte dat de Europeanen zich onderling extraverwant voelden in hun gezamenlijk vreemd-staan tegenover de wonderen, die dit land in elk opzicht te zien geeft.

Er waren hier in de eerste plaats Europeanen en Amerikanen; eerst daarna werd gedacht aan de bijzondere nationaliteit.

De invloed van de vermenging, verbroedering van zooveelen van gene en deze zijde van den Atlantischen Oceaen is niet hoog genoeg te schatten.

De Amerikanen hebben recht op groote dankbaarheid voor de schitterende ontvangst, ons bereid. Het was alsof allen afgesproken hadden den Europeanen een zoo goed mogelijk denkbeeld van hun land te geven. Of ik iemand uit Washington of Californië, uit Oregon of Virginië ontmoette, het was steeds hetzelfde: „What can I do for you?” Een enkel woord, een enkele vraag, en de man stelde zich oogenblikkelijk ter beschikking en rustte niet voordat gij hadt of wist, wat gij wenschet. Daarbij een vlotheid en praktische zin, die steeds weer bewondering wekken.

Men krijgt den indruk van een enorm werkzaam en energiek ras. Van den president der U. S. tot den eersten den besten politie-agent; overal iets, dat energie, zelfvertrouwen en kracht verraadt.

Vanmiddag, op de sluitingszitting, op het oogenblik dat de voorzitter, minister CORTEYOU, zijn laatste speech begon, klonk achter in de groote zaal

een zeker rumoer. Het was ROOSEVELT, die zonder eenig gevolg binnenkwam en langs een zijpad met geweldig snellen pas naar de tribune liep.

Onder een overweldigend applaus kwam hij op. Een kleine krachtige man, stevig gebouwd, wiens geheele houding en elke korte beweging den gespierden sportsman verraden. Uiterst eenvoudig gekleed, zonder eenig ceremonieel en zonder eenige drukte, kwam hij op. Nadat CORTELYOU hem inleidde met deze woorden: „Gentlemen, the president”, nam ROOSEVELT het woord.

Hij hield een vrij lange rede, elke zin releveerend door een bijzondere handbeweging en zijn buitengewoon expressieve mimiek. Een man, wiens geheele houding in de hoogste mate imponeert; elk woord werd afzonderlijk, duidelijk en luidklinkend gesproken; slechts een enkele maal, waar hij een guitigheid plaatste, sprak hij snel en sloeg zijn stem, in een nerveus lachje, even over. Wijzende op het resultaat, dat bereikt is bij de bestrijding van de gele koorts, malaria en slaapziekte door het herkennen van den parasiet en de wijze van infectie, ging hij daarna over op de bestrijding der tuberculose, die ook, sedert de ontdekking van den bacil met zoo groote kracht en overleg gevoerd worden. Met een woord van hulde aan hen, die daarvoor hun beste krachten over hebben, sloot hij en ging onmiddellijk, met denzelfden vluggen pas langs een zijpad weg.

Ik zal zijn verschijning nooit vergeten.

Laat ik terugkeeren tot het congres.

Van de „entertainments” zal ik U niet veel naders melden. Zij nemen de geheele volgende week in beslag en zijn verdeeld over drie steden: Baltimore, Boston en New-York, en dat, terwijl wij reeds zooveel gehad hebben: eerst in Philadelphia, en verder hier in Washington. Een groot diner van 500 couverts, aangeboden door den minister van binnenlandsche zaken, root; vele „private dinners”, een verrukkelijke boottocht hedenmiddag op den historisch vermaarden Potomak, waarbij wij op den Mount Vernon het eenvoudige landhuis van den eersten president, GEORGE WASHINGTON, zagen liggen, den man, wiens naam bij iederen rechtgeaarden Amerikaan een gevoel van eerbied en dankbaarheid opwekt.

Die „entertainments” geven eerst recht gelegenheid tot kennismaking. Het heeft mij daarbij steeds getroffen, en ook BIERENS DE HAAN viel dat op, hoe gelukkig de Amerikanen zijn, dat het congres bij hen is, hoe trotsch zij er op zijn, dat zooveel Europeanen hun land bezoeken, en vooral ook hoe bijzonder zij gesteld zijn op de Hollanders.

Zelfs de president nam de gelegenheid gisteren op de receptie waar, om, hoe snel wij allen ook defileerden, mij toch even toe te voegen: Hollander? So am I.

De *tentoonstelling*! Voorzoover de *bestrijding* der tuberculose betreft, heb ik hier het meest van geleerd. Men is hier in Amerika pas betrekkelijk kort daarmede bezig. Maar wat in 3 of 4 jaar gedaan en bereikt is, is ontzaggelijk.

De Staat New-York o. a. heeft deze zaak ter hand genomen op een wijze, die bewondering afdwingt. Philadelphia, Boston dito. De geheele U. S. volgen. Overal verrijzen hospitalen voor tuberculoselidder, sanatoria, day- and night-camps (tot op de daken, als zoogenaamde roof-gardens), children-play-gardens, dispensaires enz. enz. In New-York bestaat verplichte isoleering van die gevallen van open tuberculose, waar de economische of andere omstandig-

heden van dien aard zijn, dat zij geen waarborgen geven voor de behoorlijke bescherming der huisgenooten tegen besmetting. Stad voor stad wordt bewerkt; beter zou ik kunnen zeggen: besprongen door een leger van tuberculose-bestrijders. In korten tijd wordt de strijd georganiseerd en dan gaat het er in den stormpas op los. Inderdaad, Amerika is hard op weg elk ander land in dit opzicht te overtreffen. Er is een uitstekende inzending van Duitschland, Zweden en Zwitserland. Uiterst handige lighallen, dagtenten, huis-sanatorium-installaties, allerlei ontsmettingsmiddelen, sputumflacons, zelfs een bijzonder soort avondmaalsdrinkbeker, uitgevonden door een predikant, waardoor het onmogelijk is van een buurman tuberkelbacillen binnen te krijgen.

Een groote voorraad van allerlei afbeeldingen, werken enz. over prophylactische bestrijding, te veel om op te noemen. Uiterst leerzaam.

Ten slotte: de secties waarin het wetenschappelijk werk is verricht. Er waren er *zeven*, die 's ochtends en 's middags vergaderden. Ik schat het aantal voordrachten op *zeven* honderd.

Van belang waren m. i. vooral de secties, waarin het ging over: de infectiewegen, de sanatoria, de cutane en ophthalmo-reacties, de bestrijding van de tuberculose bij de kinderen, de immuniteitsleer en de verhouding van bovine en humane tuberkelbacillen.

Daar men later alles in de verslagen kan lezen, wil ik u alleen iets mededeelen over het allerbelangrijkste „the topic of the congres”: den strijd tusschen KOCH en zijn tegenstanders over de humane en bovine tuberculose.

Koch hield Woensdag een rede, waarin hij zijn te Londen ingenomen standpunt handhaafde. Hij sprak niet meer van soorten, maar van twee typen. Hij handhaaft vast en absoluut zijn eenmaal uitgesproken meening van het verschil der humane en bovine bacillen en over het *ver* overwegen van de infectie van mensch op mensch boven die van rund op mensch. Hij verklaarde verder dat *alleen* de proeven, genomen op het Kais. Gesundheitsamt te Berlijn, volkomen voldeden aan de eischen, die hij stelde en die hij nog eens opnieuw scherp en duidelijk formuleerde. Zelfs de proeven van de Engelsche commissie achtte hij niet bevredigend.

Zijn rede maakte diepen indruk, en werd gevolgd door anderen, die een geheel tegenovergesteld standpunt weergaven, vooral die van ARLOING, WOODHEAD en FIBIGER.

Discussie was er toen niet. Maar er is in stilte een vergadering belegd in een der hotels, waar over deze zaak gediscussieerd zou worden. Ik had daarvoor een uitnoodiging en ging dus te bestemder ure naar het New-Willas-Hotel, waar in een kleine kamer een 40 of 50 leden bijeenwaren. Daar is over de vraag, in hoeverre bij den mensch longtuberculose voorkomt door besmetting met bovine-bacillen en over de frequentie van primaire darm- of mesenteriaaltuberculose (als gevolg van alimentaire, n. l. bovine tuberculose) een levendige, zelfs scherpe discussie gevoerd). Het ging vooral tusschen KOCH eenerzijds en FIBIGER, ARLOING, WOODHEAD en CALMETTE aan de andere zijde. Onder de overige sprekers was ook TENDELOO, die primaire darm- en mesenteriaal-tuberculose voor zeldzaam hield. Er is *drie* uur gediscussieerd. Tot een resultaat kwam men niet. KOCH weigerde absoluut tot een conclusie over te gaan. Hij bleef rotsvast op zijn eenmaal ingenomen standpunt, en

nam een vrij hooghartige houding aan tegenover FIBIGER, wiens cijfers en gegevens hij weinig waardevol achtte. Evenzoo tegenover CALMETTE.

Ten slotte wordt hem formeel de vraag gesteld of hij wilde verklaren, dat, al is dan ook de besmetting van mensch op mensch de meest frequente, daarom toch besmetting van rund op mensch belangrijk genoeg is om er behoorlijk maatregelen tegen te nemen. KOCH wilde hier niet op antwoorden en protesteerde ten krachtigste tegen het nemen van *eenige* conclusie.

Men ging onvoldaan, onverzoend heen.

Dien middag is er, in zeer klein comité, weder over deze vraag gediscussieerd. Daar was ik, tot mijn leedwezen, niet bij. Het moet er buitengewoon scherp zijn toegegaan.

In de dagbladen stond van ochtend daarover (niettegenstaande het een *geheime* zitting heette) o. a. dit, dat, toen FLICK uit Philadelphia (die KOCH krachtig bijstond) mededeelde, dat KOCH hem verzocht had hem te beschermen tegen de aanvallen van zooveel jongere onderzoekers, JACOBI uit New-York antwoordde: „The lives of the thousands of babies in the world are of far more importance than the reputation of one scientist”.

Dien middag is men ook niet tot een besluit gekomen, maar KOCH heeft toen gezegd de nu volgende 3 jaar uitsluitend over dit onderwerp te zullen werken, en dan op het volgende congres (Rome 1911!) daarover te zullen rapporteeren. Er is vooral gestreden tusschen ARLOING en KOCH.

Naar ik hoorde, en hedenmorgen op de sluitingszitting ook meende te zien, is KOCH door den ondervonden weerstand zeer getroffen. Maar hij staat als een rots. Hoe men er hier over denkt, blijkt uit dit zinnetje, dat ik aanhaal uit een verslag in de *Washington-post*:

„Dr. KOCH isolated the tubercle-bacille; to-day science isolated KOCH”.

Het is een reuzenstrijd geweest! Voorloopig onbeslist. Wie zal het winnen?

Het wordt tijd dat ik sluit; het is laat, en morgen vroeg moet ik naar Baltimore, waar de drie Hollanders (TENDELOO, BIERENS DE HAAN en ik) s'middags de gasten zijn van WELCH, den beroemden patholoog, „the leader of American medical science”. Maar ik wil u nog even mededeelen wat de conclusies zijn, die het congres op de sluitingszitting gepubliceerd heeft.

1°. Het is wenschelijk, dat de verschillende gouvernementen bepalingen maken tot gedwongen aangifte van alle gevallen van tuberculose.

2°. Het is noodzakelijk, dat hospitalen worden opgericht voor vergevorderde gevallen van tuberculose.

3°. Het is noodzakelijk, dat sanatoria worden opgericht voor geneeselijke (lichte) gevallen van tuberculose.

4°. Idem van dispensaires, day-camps, night-camps enz. voor gevallen, die niet onder 2° en 3° vallen.

5°. Besmetting van mensch op mensch overweegt boven die van rund op mensch. *Maatregelen behooren te worden genomen tegen beide.*

6°. Er behooren wetten en bepalingen in het leven geroepen te worden betreffende de eischen, waaraan werkplaatsen, scholen enz. moeten voldoen. Op de scholen behoort les gegeven te worden in gezondheidsleer; „play-grounds” moeten overal voor kinderen worden gemaakt.

Ziedaar, geachte gérant, een kort overzicht! Gij ziet, dat ik niet overdreef (een fout, die men hier in Amerika gemakkelijk aanleert), toen ik hierboven

zeide dat dit congres van grooten invloed is op de nu komende jaren. Het gaf den stoot tot nieuwen arbeid.

Indien het waar is, wat ik hier op één der hospitalen zag staan: „Dii laboribus omnia vendunt”, dan hoop ik dat zij ons, als loon voor zooveel werk, op het eerstvolgende congres het geheim van de verhouding van humane en bovine tuberculose zullen ontsluiëren.

Met collegiale groeten

Uw. dw.

R. DE JOSSELIN DE JONG.

BEROEPSBELANGEN.

POLIKLINIEK-ZIEKENFONDS TE BIRMINGHAM. — NEVILLE CHAMBERLAIN heeft den 29sten September in de geneeskundige vereeniging te Birmingham een plan uiteengezet, dat een einde zou kunnen maken aan het misbruik, dat van de ziekenhuispoliklinieken daar ter stede wordt gemaakt, aan de geneeskundigen eenige belooning zou bezorgen voor de diensten, die zij aan niet geheel onvermogens bewijzen en voor het reeds bestaande ziekenfondswerk een aanvulling zou vormen. Er ontstond wel eenige oppositie tegen het plan, maar blijkbaar won het de groote invloed, die de CHAMBERLAIN'S te Birmingham bezitten, en de vereeniging wees eenige leden aan om zitting te nemen in de commissie, die de plannen bestudeert. Of echter niet door een polikliniek voor betalenden aan de belangen en het aanzien der geneeskundigen nog meer afbreuk zal worden gedaan dan door de bestaande gasthuispoliklinieken, zal nog moeten worden afgewacht. Eén ziekenhuis heeft reeds besloten alleen eerste hulp te verleen, maar, wil het misbruik worden overwonnen, dan moeten alle ziekenhuizen hetzelfde doen. Dit zullen zij doen, meent CHAMBERLAIN, als zij overtuigd zijn, dat de loopende zieken elders gelegenheid vinden voor goede behandeling (*Lancet*). Ref. zou denken, dat dit aan de ziekenhuisbesturen glad onverschillig is, en dat zij, zelfs als de behandeling in de ziekenhuispolikliniek door den grooten toeloop slechter en vluchtiger is dan elders, toch daarmede zullen voortgaan om de weldadige lieden met hun groote cijfers tot groote giften te verleiden.

POLIKLINIEKEN TE BERLIJN. — De „Fünfzehner-Ausschusz der Grosz-Berliner Aerzteschaft”, het uit vijftien afgevaardigden der verschillende geneeskundige vereenigingen samengestelde lichaam, dat, ieder punt van geschil vermijgend, waakt voor de practische bevordering der gezamenlijke belangen, is er in geslaagd, met de 10 voornaamste chirurgische poliklinieken een overeenkomst te sluiten, behelzende, dat op poliklinieken geen betaling van geneeskundige diensten mag worden aangenomen (tegen het stelsel CHAMBERLAIN!) doch alleen vergoeding van materiaal; dat eerste hulp in geval van nood geen poliklinische behandeling is; dat de polikliniek alleen geneeskundige, doch geen andere diensten verleent, dus geen ziektebriefjes afgeeft¹⁾, dat alleen aan behoeftigen hulp wordt verleend, welke stelregel

1) Bij het in Duitschland heerschende stelsel, dat de behandelende arts de ziektebriefjes voor de ziekenfondsen afgeeft, wordt hierdoor den ziekenfondsdokter gelegenheid gegeven, zijn patiënten steeds in het oog te houden.